A NAGYVÁROS REJTEKÚTJAIN

— ahol a „néger", a „fekete benzin", a „kormos liszt", a „nehéz zsír", és a „zsuga" járja

Budapest, 1941. okt.

Ha valaki arra gondol, hogy a terjedelmes címben közölt furcsa kifejezések és gazdáik a detektívregényekben olvasható, amolyan valódi rejtekútakon élnek, nem gondolja helyesen. Tény, hogy nagy utánjárás, körültekintő óvatosság kell ahhoz, hogy megleljük őket, de ha eljutottunk, meglepődve vesszük tudomásul, hogy legtöbbször mennyire ártatlannak látszó külső alatt tanyáznak.

Elszomorító, egyben bosszantó, hogy az ember bárhol, utcán, étkezőben, munkahelyen, vagy irodában, csak úgy futólag említi, hogy erre, vagy arra szüksége lenne, mindig ajánlanak valamilyen módot, miként juthat hozzá — ha *persze, csak úúúgy!* . . . Elszomorító és bosszantó, hogy a mai idők annyi felelősséget és becsületet követelő napjaiban, vannak emberek — és sajnos sokan — akik képtelenek, az egyetlen nemzeti szempontból helyes nézetet vallani, hogy a mai idők, mindenkitől áldozatot követelnek. Képtelenek áldozatot hozni és pénzüket olyan dologra adják ki, melyek a nemzetgazdaság helyes irányítása és a helyes elosztás szempontjából zároltak.

Ez a teljesen indokolatlan gyüjtési szenvedély, ez a teljesen helytelen „áldozatkészség", mely csak a mai idők" „gangstereinek" kedvez, teremtette meg a fentemlített legújabb „iparágakat". Az emberek túlzott kényelemszeretete, a legelemibb áldozatkészség hiánya és az ezért való túlhajtott fizetési készség tette lehetővé, hogy *szép számmal találhatók olyan kereskedők, iparosok, házaló, vagy láncoló zsidók, akik a nagyobb anyagi haszon reményében, a nemzet ellátását veszélyeztető módon, közszükségleti cikkeket halmoznak föl, rejtenek el és árulnak a megengedettnél jóval magasabb áron.*

Nap, mint nap terjedelmes cikkekben számolnak be a lapok, hogy itt, vagy amott, ezt vagy azt a kereskedőt, iparost, magánembert, vagy zsidót fogták meg árdrágításért, tiltott kereskedelemért, áruhalmozásért. És mindez mégsem gátolja meg, nem téríti észre az embereket. Mindig akadnak újabb vállalkozók és sajnos, mindig akadnak vevők, akik csakhogy hozzájussanak valamihez, ami tilos, vagy megszerzése korlátozott, hallgatnak, fizetnek, sőt még újabb „kuncsaftokat" is szereznek.

A néger

Ez már műszó Budapest életében. A néger jelenti azt az embert, aki hajlandó némi ellenszolgáltatás ellenében, a vevő megjelenése nélkül elintézni az üzletet. Ez tudja, mi hol, mennyiért kapható. Készséggel szolgál árjegyzékkel, felvilágosítással. Rendszerint „doktor úr"-nak nevezik és valamikor „még a törvény előtt" jólmenő áruforgalmi irodája volt. Most, hogy ne halljon éhen „üzletszerzéssel" foglalkozik. Kávéházakban, büffékben, éttermekben található. Jól öltözött ember, szomorú arccal, figyelő szemmel. Állandóan fülel és ha valamelyik „hölgy", vagy „úr" panaszkodik, hogy ez vagy az kellene, máris diszkréten névjegyet küld, de csak akkor, mikor meggyőződött, hogy az illető törzsvendég, vagy legalább is gyakrabban jár oda, tehát ismerik. Akkor, mint a mentőangyal odalibben és

a napi árnál „alig drágábban" felajánlja a kívánt árut, természetesen készpénzre és azonnal.

Kutatóutunk során hallottunk olyan négerről is, aki azonnal el is vezeti a vevőt, mint hallottuk, sokszor igen előkelő üzletekbe.

Jelszavuk: „Semmiben nincs hiány, nagyrasasszony, csak egy kicsit többe kerül". Soha egy helyen kétszer nem látható. De vannak állandó vevőik, akiket felkeresnek és biztosítják jóindulatukról, hogy ne féljen a derék vevő, amíg őket látják, lesz minden, csak . . . kicsit többe kerül.

A „fekete benzin"

Tudjuk nagyon jól hogy a legfontosabb anyaga a jelen háborújának a motorok hajtóanyaga, a benzin. Érthető és természetes, hogy az állam amint szükségét látta, azonnal zárolta, jegyre adja, sőt, mikor úgy kívánta a helyzet, jónéhány kocsit leállíttatott, hogy még a jegyre kiutalt benzin egy részét is megtakarítsa. Csakhogy az emberi önzés és haszonlesés nem ismer közérdeket, ha zsebéről van szó. Manapság nyílt titok, hogy vannak bizonyos helyek, festéküzletek, kevésbé szem előtt álló kutak, ahol természetesen ismét *„valamivel drágábban"*, de szabadon mérik a benzint. Ha meggondoljuk, hogy egy kiskocsi havi benzinadagja 30 liter, ugyanakkor nyitott szemmel járunk a városban, csodálkozón vesszük észre, hogy egész hónapban látjuk futni a kocsikat, ami pedig józan számítás szerint harminc literből nem telik. Hiszen éppen azért vezették be a jegyrendszert, éppen azért korlátozták az autók forgalmát, hogy takarékoskodjanak az üzemanyaggal. Mindez azonban úgy fest, nem érdekli az autósokat.

Nekik fontosabb kényelmük, mint a nemzet érdeke és inkább tömik lelkiismeretlen emberek zsebét és vásárolják a méregdrága „fekete benzint".

Ha az ember autóssal beszél és megkérdezi, hogyan járatja kocsiját, titokzatosan mosolyog: *„ügyesség kell hozzá, semmi más"*. Közben megfeledkezik róla, hogy ez az ügyesség, adott esetben halálos veszedelmet jelenthet a nemzettel együtt ránézve is, ha üzemanyaghiány miatt leállnak az életfontosságú gépek.

Nem kell mást tenni, mint kissé nyitott szemmel járni az utcán, hogy lássa az ember a kannákkal, csöbrökkel közlekedő embereket. *Mindez már szinte nyiltan megy. Miért?*

A „kormos liszt"

És miért van az, hogy pénzzel mindent meg lehet szerezni? Miért van az, hogy a közélelmezés egyik legfontosabb kellékét, a lisztet szaladgáló zsidó ügynökök kínálják zsákszáma? Hogy a vásárcsarnok sarkába, ha az ellenőr messze jár, egész tőzsde fejlődik ki a „príma vidéki" liszt körül.

Mindez rendjén volna, mert minden esetben lefülelik a liszttel kereskedőket és a liszt ingyen jut a közellátás szolgálatába. *A baj azonban ott van, hogy amíg lefogják őket, tetemes összegeket raktak zsebre sokgyermekes anyáktól, megszorult háziasszonyoktól, vagy a fehérkenyerét féltő kényes embertől.*

Pedig nem lenne nehéz megállítani, sőt végét vetni ennek a piszkos üzletelésnek, ha a felügyeletet nem a város vámjainál, hanem a városban vezető mellékutakon gyakorolnák. Mert a módszer nagyon egyszerű. Megveszik a lisztet valahol vidéken, aztán az utolsó kis állomáson leszállnak és onnan komótosan begyalogolnak a városba, olyan utakon, ahol mindössze néhány kutya, vagy koldus őgyeleg.

Az ember fellázad, mikor látja ezeket, látja, hogy semmi sem szent előttük, csak a „pót". És ugyanez az eset a zsírral. Vagy ahogy dobutcai nyelven nevezik „nehéz zsírral".

Kétségbeejtő méreteket öltött Pesten a zugkereskedelem.

Igazán megérné, mind az állami közellátás, mind a társadalom szempontjából, ha egyszer amúgy istenigazába utánanéznének a zúgvendéglők és zúgkávéházak tájékán ezeknek az üzelmeknek. Mert ami itt megy, nem közönséges. Amerre jár az ember, nem hall mást, hogy

ezt itt, azt ott lehet „némi felárral" megszerezni.

De fontos, nagyon fontos abból a szempontból is, hogy a közhangulatot megőrizzük olyannak, mint eddig volt. Mert ahogy nehezedik az élet, úgy és olyan arányban nő az emberek érthető aggódása. Lemérhetetlenül veszedelmes, ha a dolgozó ember, aki nem ér rá munkáján kívül seftelni, azt hallja lépten-nyomon, hogy lehet kapni mindent, *csak bizonyos felárral és „zúgban"*.

A „zsuga"

Ugy tűnik, hogy ugyanennek a rétegnek hatására, hiszen csak a kiskocsmákat kell végigjárni és azonnal ott látja őket az asztaloknál, *Pesten veszedelmes méreteket öltött a hazárdjáték.* Nem klubokról, vagy kaszinókról beszélünk. Kiskocsmákban, egy-egy fröccs mellett szombat, vasárnap esténkint nem egy szerencsétlen megtévesztett, elszédített ember *veszti el heti keresetét.*

Jártunk néhány helyen. Megdöbbentő, hogy milyen magas tétekben folyik a játék. Az egyik budai kiskocsmában éppen a napokban

120 pengő feküdt az asztalon.

Csupa munkásember, kisiparos. Csak a bankár volt jobban öltözött és *jellegzetes hanghordozásáról még az elemista is felismerte volna.*

De nem egy helyen hétköznap is szép számmal gyűlnek az áldozatok. Ez is olyan dolog, melyet sürgősen meg kell szüntessenek, mert nagyon sok ember, velük együtt nagyon sok család csúszik a mélybe.

Ha az embereknek nincs annyi érzékük, hogy tudják, mi a helyes, ilyen esetekben a köznek kell tiltón fellépnie.

Mert senki nem mondhatja, hogy olyan kártyajáték, ahol 120 pengő a bank, szelíd szombatesti szórakozás.

*

Ilyen tapasztalatokat szerez az ember, ha egy kissé mélyebben belenéz Budapest magánéletébe. És valami különös „véletlen" folytán

mindenütt beleütközik a törvényben meghatározott fajta képviselőibe, amint csendesen, kezüket dörzsölve ülnek, kínálnak, vagy alkusznak, mindig és mindenkor a saját hasznukra és a köz rovására.

Meddig megy ez még? Meddig bujkálnak még Budapest rejtekútjain ezek a veszedelmes, romboló szellemű alakok? Mikor tesznek végre pontot működésük történetére?

A nép szelleméről, lelki egészségéről, belső erejéről van szó. Most kell rájuk ügyelni, mielőtt mégegyszer megbonthatják sorainkat átkos, lázító magatartásukkal, mindent üzletnek tekintő, hazafiatlan, lélektelen munkájukkal.

(ilosvay)

Ismertesd meg lapunkat mindenkivel!